

[B] **DE OMZWERVINGEN VAN EEN BELGISCH PANTSERKORPS TIJDENS WO I**

In het najaar van 1914 werd op een ietwat geïmproviseerde wijze het Belgische pantserkorps Autos-Canons-Mitrailleuses (ACM) geformeerd. Het was de bedoeling dat deze militaire eenheid “in de lente van 1915 aan het IJzerfront door de vijandelijke linies (zou) breken en de ‘Boches’ (zou) terugdrijven”. De evolutie op het westelijke front van de Eerste Wereldoorlog leidde er echter toe dat deze intentie nooit werd gerealiseerd. Op 10 augustus 1915 kwam er voor de ongeveer honderd oorlogsvrijwilligers van het ACM daarentegen een compleet onverwachte wending in hun missie, toen regeringsleider en minister van Oorlog Charles de Broqueville (1860-1940) namens koning Albert I (1875-1934) het volgende berichtte aan de Russische overheid: “Zijne Hoogheid heeft mij gemachtigd u mee te delen dat heel ons korps autos-canons en autos-mitrailleuses met al wat er bij hoort kosteloos ter beschikking van Rusland wordt gesteld.” Niet alle oorspronkelijke ACM’ers engageerden zich evenwel voor deze Russische expeditie, terwijl tegelijk een paar honderd nieuwelingen werden gerekruteerd. Na een niet onproblematisch verlopen zeereis kwam het ongeveer vierhonderd soldaten tellende Belgische ACM-korps op 13 oktober 1915 aan in de Russische havenstad Archangelsk en – na een treinreis – een week later in de toenmalige hoofdstad van het Russische imperium Petrograd (Sint-Petersburg). “Midden december 1915 bevestigt een keizerlijk decreet de integratie van het ACM in het Russische leger.”

Het ACM-korps kwam daarna terecht in Galicië, dat deel uitmaakte van de Oostenrijks-Hongaarse dubbelmonarchie, die aan de kant van Duitsland en zijn bondgenoten in 1914 de militaire confrontatie was aangegaan met Groot-Brittannië, Frankrijk, Rusland en hun medestanders. Begin juni 1916 raakten de ACM’ers – samen met de Russen – effectief betrokken bij de oorlogshandelingen. Hun militaire inzet, waarbij de pantservoertuigen uiteindelijk totaal onbruikbaar werden gemaakt en een aantal Belgische ACM’ers zwaar gewond of gedood werden, duurde – over de Februarirevolutie en de omverwerping van het tsaristisch regime heen – tot augustus 1917, toen de Russische oorlogsmachine geleidelijk compleet stilviel. Na de

communistiche Oktoberrevolutie en het aansturen door de bolsjewieken op een snelle en aparte vrede met Duitsland en zijn coalitiepartners, was de aanwezigheid in Rusland (inmiddels de Sovjet-Unie) van het Belgische ACM-korps militair totaal overbodig en politiek volstrekt onmogelijk geworden. De Belgische autoriteiten trokken daaruit hun conclusies. Zoals een Antwerpse ACM'er het op 10 december 1917 formuleerde: "We zijn eindelijk op bevel van de Koning teruggeroepen (...). Maar ik vrees dat onze terugkeer niet gemakkelijk zal zijn en dat we onderweg heel wat moeilijkheden gaan ondervinden."

Eerst kwamen zij terecht in Kiev, waar toen een chaotische strijd aan de gang was tussen de Oekraïense nationalist en de (Russische) communisten. Over wat er daarbij precies gebeurde met de Belgische pantservoertuigen, spreken de getuigenissen elkaar tegen, maar wat wel vaststaat is dat het ACM-korps uiteindelijk een vrijgeleide van de bolsjevistische regering kreeg en dat hen een trein ter beschikking werd gesteld die op 21 februari 1918 richting Siberië vertrok. Via een even avontuurlijk als gevaarlijk hindernissenparcours laveerden zij door de burgeroorlog tussen "Roden" en "Witten". In maart 1918 kwamen ze aan in Manzhouli in de Chinese provincie Mantsjoerije, en op 18 april in de Russische havenstad Vladivostok aan de Stille Oceaan. Vandaar werd het ACM-korps, waar inmiddels ook enkelen waren uit gedeserteerd, tussen 25 april en 12 mei 1918 door het Amerikaanse troepen transportschip Sheridan overgebracht naar San Francisco. Er volgde een enthousiaste propagandatocht van oost naar west door de Verenigde Staten, met haltes en parades in diverse steden. New York was het eindpunt. Dat alles gebeurde met als doel de Amerikaanse inzet in de nog altijd aanhoudende oorlog in Europa te bevorderen en te versterken. Vervolgens werden de ACM'ers met een Frans schip de Atlantische Oceaan overgevaren, waarna zij op 23 juni 1918 aanmeerden in Bordeaux en er andermaal warm werden onthaald. Via Parijs ging het tot slot richting Eu, een stadje in Normandië, waar het Belgische opleidingscentrum voor de lichte artillerie was gevestigd en waar het ACM-korps op 15 juli 1918 werd ontbonden. Op 19 februari 1919 werd in Brussel een oudstrijdersvereniging van de ACM opgericht, die gedurende een halve eeuw de verbondenheid en de korpsgeest van deze opmerkelijke pantsereenheid levendig hield.

Nogal wat leden van het ACM-korps stelden hun herinneringen aan hun merkwaardige odyssee tijdens de Eerste Wereldoorlog te boek, al dan niet in gepubliceerde vorm. Er werd over deze bijzondere Belgische militaire eenheid bovendien nogal wat geschreven door andere auteurs. Dat alles, aangevuld met omkaderende literatuur en informatie uit archivalische bronnen, vormde de basis voor het onlangs uitgegeven *King Albert's Heroes. Hoe 400 jonge Belgen vochten in Rusland en de VS veroverden* van de germanisten August Thiry (1948) en Dirk Van Cleemput (1948). Deze monografie is de geheel herziene editie van hun boek *Reizigers door de Grote Oorlog* uit 2008 over hetzelfde thema, aangevuld met "talrijke nieuwe foto's" en "veel nieuw materiaal dat teruggaat op pas ontdekte of herontdekte bronnen". De beide auteurs hebben dit op zich al tot de verbeelding sprekende oorlogs-, reis- en avonturenverhaal op een historisch en essayistisch hoogstaand niveau getild door hun romaneske en met humor en ironie doorspekte schrijfstijl, die oog heeft voor context én detail.

Tot de bekendste leden van het ACM-korps, dat voor ongeveer een kwart uit Nederlands- en voor circa driekwart uit Franstaligen bestond, behoorden onder meer de latere communistische partijleider en parlementariër Julien Lahaut (1884-1950), de van communist tot trotskist geëvolueerde Léon Lesoil (1892-1942) en de broers Oscar (1888-1972) en Marcel Thiry (1897-1977), die beiden hun sporen verdienden in de Franstalige literatuur en de Waalse Beweging, de laatste ook als parlamentslid voor de toenmalige autonomistische partij Rassemblement Wallon. Helaas wordt nergens vermeld dat de hoofdauteur van *King Albert's Heroes*, August Thiry (die behalve zijn twee boeken in samenwerking met Dirk Van Cleemput ook diverse tijdschriftbijdragen over het ACM publiceerde), geen familie is van deze twee broers Thiry.

NICO VAN CAMPENHOUT

AUGUST THIRY en DIRK VAN CLEEMPUT, *King Albert's Heroes. Hoe 400 jonge Belgen vochten in Rusland en de VS veroverden*, Houtekiet, Antwerpen, 2015, 429 p.